

har haft något att betyda för namnets historia i Sverige. Det är ett oberoende därav från England inlånat namn. Såväl Brate som von Friesen hålla däremot för sannolikt, att inskriftens Vinaman har fått sitt namn genom uppkallelse efter den värendske martyren. Samma mening har uttalats redan av O. Celsius, som har observerat, att Vinaman är ett främmande namn. »Hinc certissime concludi potest lapidem hunc et alios post Olai Skotk. seculum positos esse.» I Sigfridslegenden, sannolikt författad i Växjö i början av 1200-talet (*Scriptores Rerum Suecicarum Medii Aevi* 2, 1828, s. 344 f.), berättas, att Sigfrid förde med sig till Varend »tres sui nepotes, quorum nomina sunt Unamannus, Sunamannus et Vinamannus». Den förste var präst, den andre mässdjäkne, den tredje subdiakon. Liksom Sigfrid själv voro de engelsmän till börden, och det säges i legenden, att de icke behärskade landets språk (morem terræ et linguam non perfecte noverant). De ledö martyrdöden, och deras avhuggna huvuden nedsänktes i Helgasjön. Huruvida dessa sedan genom ett under återfunnos av S:t Sigfrid, berättas utförligt i legenden. Det är synnerligen märkligt att återfinna ett av legendens namn i en uppländsk runinskrift, som av allt att döma härrör från 1000-talets mitt. Stenen är rest över Vinaman av hans föräldrar Sigfast och Ginnlög. Sonen bör vid sin död ha varit åtminstone 20—25 år, och han skulle under denna förutsättning ha varit född omkring 1020. Om han har blivit uppkallad efter legendens Vinaman, har detta skett en förvånande kort tid efter de händelser, som legenden skildrar.

Om Vinaman upplyses i inskriften, att *hann varð dauðr i buhi*. Det sista ordet **buhi** bör rimligtvis vara ett ortnamn. Man måste också förutsätta, att detta har varit allmänt känt på 1000-talet, så att varje läsare av inskriften omedelbart förstod, vilken plats som åsyftades. Det förefaller emellertid synnerligen svårt att nu identifiera det ortnamn, som döljer sig under inskriftens **buhi**. Brocman förmodar, att **buhi** är fel för **brhi** och att detta åsyftar staden Borgå i Finland. Brate anmärker, att »**buhi** är kanske Boge på Gotland». Samma mening uttalas av von Friesen: Vinaman »dog i den viktiga överfartsorten Boge på ö. Gotland, tydligen på väg till eller från Östersjöprovinserna». Formellt är denna tolkning säkerligen oangriplig. Man känner sig dock oviss, om det gotländska Boge verkligen har varit en tillräckligt känd ort, för att man skulle vänta dess namn på en runsten i det inre av Uppland, i stället för en mera allmän uppgift: »han blev död på Gotland» e. dyl.

Både Brate och von Friesen antaga, att Vidbo-stenen U 375 är ristad av Åsmund Kåreson. Såväl ornamentik som runornas form och användning tala för att ristningen i varje fall står denne runmästare mycket nära.

376. Vidbo kyrka.

Pl. 42.

Litteratur: B 33, L 526, D 2:162. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 123; O. Celsius, SR 2, s. 488; Kyrkoinventarium 1829 (ATA); UFT h. 4 (1875), s. 65; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 117, Anteckningar (ATA); Sveriges kyrkor, Uppland 4 (1920), s. 452.

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Monumenta 3 och B 33); Dybeck a. a.; Brate foto 1909 (ATA).

Runstenen fanns redan på 1600-talet på Vidbo kyrkogård. Den åsyftas med följande uppgift i *Ransakningarna*: »inne vthi Kyrkeiogarden en Runasten omkull liggiande och finnes något vthi rijtat». Peringskiölds *Monumenta*: »Widbo Kyrkegård» (B 33: »På Kyrko-gården»). I början av 1800-talet hade den blivit tagen till tröskel framför en magasinsbod. Enligt kyrkoinventariet 1829 fanns »En större Runnsten, med oläsliga Runor, begagnad till Tröskel vid Magasinsboden». Dybeck uppger, att stenen låg »såsom trappa till kyrkboden vid norra bo-

gårdsmuren». Också i beskrivningen till Geologiska kartbladet »Lindholm» säges, att en runsten ligger som en bro till en byggnad invid Vidbo kyrka. Den har sedermera (före Brates besök 1909) blivit rest på sin nuvarande plats utanför kyrkogården, vid murens nordvästra hörn, 2 m. S om landsvägen.

Blågrå, skiffrig stenart. Höjd 1,44 m., bredd (nedtill) 1 m. Ristningen är delvis starkt vittrad eller skadad genom trampning.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 33):

ika × let × kiara × bro × ok × staina rita eftir × rahna × sun × sin × ok × rahniltr × eftir × boanta × sin ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
 stain × r[isti]
 70 75

Inga let göra bro ok steina retta æftir Ragna, sun sinn, ok Ragnhildr æftir boanda sinn. Steinn risti.

»Inga lät göra bron och uppresa stenarna efter Ragne, sin son, och Ragnhild efter sin man. Sten ristade.»

Till läsningen: Intet sk har funnits vid inskriftens början. Huruvida sk ha funnits efter 22 a och 26 a, kan numera icke avgöras. Efter 39 n kan sk svagt spåras. Icke stungna äro 2, 7 k, 24 i. Tydligt stungna äro 5, 27, 53 e. 22 a är absolut säker. Kanten av stenen är skadad från 34 h till 43 o och dessutom, fastän i mindre grad, utefter h. sidan. Övre delen av 37—39 sun är borta. 47 h är skadat. 57 r är säkert (oaktat 31 n). 65 i är skadat på mitten. 68 t har bst endast t. v. om hst. Övriga runor i ordet 67—71 stain äro fullt tydliga. 72 r är likaså tydligt. Därefter är ett stycke av stenen bortslaget, och slutet av inskriften är därför förstört.

Hadorph o. Helgonius: 5 e, 27 i, 53 i. 22 a saknas. Upptill förefaller inskriften ha varit lika mycket skadad som nu. Övre delen av 38—39 un är borta. Däremot hade stenen ett stort fotstycke, och inskriftens slut fanns ännu i behåll. 72—76 risti: Ristaren har velat undvika, att det sista ordet skulle stå upp och ned. Han har velat ha runorna ställda på den yttre, nedre slinglinjen, men måste då givetvis låta dem läsas från h. till v.; en osymmetrisk runa som r blir då en »vänderuna». — Celsius (»Dedit mihi Dn. Stecksenius d. 21 Sept. 1730»): 5 a, 9 n, 22 a, 27 i, 53 a, 72—76 risti. — Dybeck: 5 e, 27 i, 53 i. 22 a saknas. 72—76 risti saknas. — Brate: 5 e, 27 e, 53 i. 22 a saknas. 73—76 isti saknas.

Om namnet *Inga* se Sö 192, U 29 m. fl., *Ragnhildr* U 118. Mansnamnet *Ragni*, kortnamn till *Ragnar*, *Ragnfastr*, *Ragnvaldr* m. fl., är sällsynt. Det är f. ö. belagt endast i en sörmländsk inskrift Sö 62 och en östgötsk Ög 23. Under medeltiden är det i Sverige rätt vanligt (Lundgren-Brate), i Norge sällsynt (Lind).

Ristningen är utförd av ristaren Sten. Brate påpekar, att han har ett visst släkttycke med Öpir. Korset påminner om Öpirs, likaså den smala runslingan med de långsträckta avslutningarna i huvud och fot. Hals och stjärt äro förlängda till en symmetrisk, kringelliknande flätning nedanför korset. Sten har icke signerat någon annan ristning. Sannolikt har han dock, såsom Brate antager, utfört U 378, möjligen också L 530 Kårsta kyrka.

Fig. 90. U 376. Vidbo kyrka. Efter B 33.

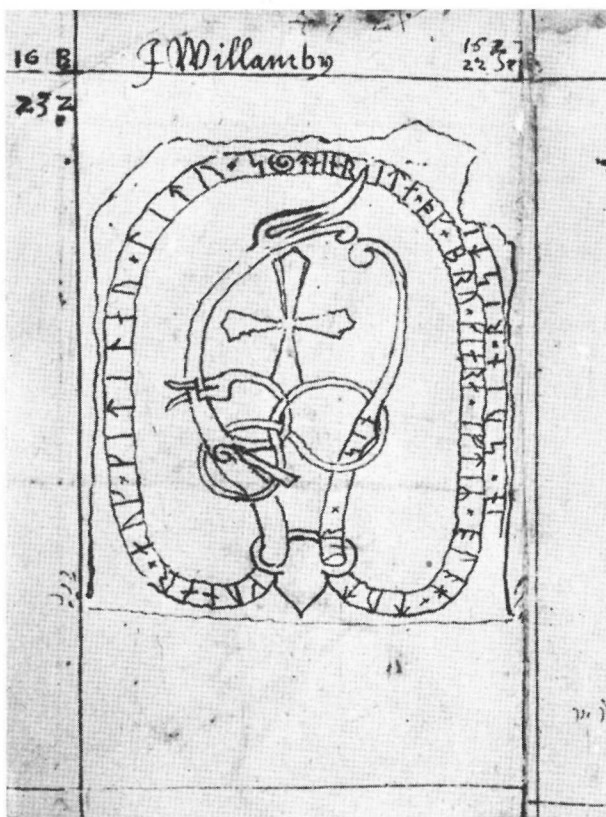

Fig. 91. U 377. Velamby, Vidbo sn.
Efter teckning av Bureus.

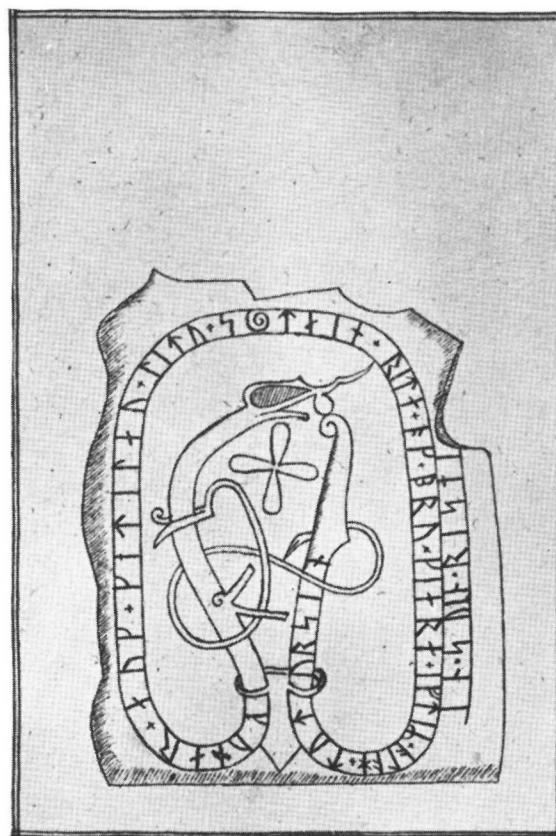

Fig. 92. U 377. Velamby, Vidbo sn.
Efter teckning av Rhezelius.

377. Velamby, Vidbo sn.

Litteratur: B 32, L 529, D 2:161. J. Bureus, F a 6 s. 109 (Bureus' egen uppteckning), s. 207 (Rhezelius), F a 10:2 n:r 16 b; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F l 5:1 n:r 36, Monumenta 3, bl. 124; O. Celsius, SR 2, s. 64, 177; UFT h. 4 (1875), s. 66; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 89, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (F a 10:2 n:r 16 b) och kopparstick (F f 6 n:r 210); Rhezelius, teckning (F l 2 n:r 32); Peringskiöld, teckning (F l 5:1) och träsnitt (i F l 5:1, Monumenta och B 32); Dybeck a. a.; Brate 1909 (fragment, ATA).

Runstenen var känd redan av Bureus, som den 22 sept. 1627 upptecknat inskriften »Vidh Villamby» (F a 6), »I Willamby» (F a 10:2). Rhezelius: »Widh Willembi» (F a 6). *Ransakningarna*: »Vthi Wellamby giärdet straxt vidh byen finnes och en Steen med Runaskriff, med någre andre orijade». Tydligt har i närheten av runstenen funnits några resta bautastenar. På Peringskiölds teckning antydes, att framför runstenen varit en stensättning av låga stenar. Platsen anges som »Wijdbo Sochen och Wälamby giärdzbacke» (B 32: »Väländs gärdes backa», L 529: »Wälamby gärdesbacke»). Ännu vid mitten av 1800-talet stod runstenen kvar på sin ursprungliga plats. Dybeck uppger, att, när den av honom granskades, stod den »på en liten höjd i Welambys gärde, norr om och invid vägen mellan gården och Karby, men lär sedan blivit bortförd och lagd i grunden till ett uthus». I varje fall fanns den icke längre kvar på sitt gamla ställe. Brate säger sig länge förgäves ha sökt efter stenen, tills han av en arbetare fick höra, att ett stycke av en runsten hade legat bland fyllningen i grunden till stallet vid övre